

"Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігінің
сыртқы саяси бағдары (1991-2012 жылдар)"

Қазақстан тәуелсіздік жылдары алмай тұрған жылдары
Ресей империясына тәуелді болған. Оған дейін Яки
Керо құрамында болған кезде мемлекетіміздің өз қауіпсіздік
жағында болған жоқ. Негізінде Керо-ға тәуелді болды, ештеңе
іспей алмады, не заң шартына алмады. Ал тәуелсіздік алғаннан
кейін Қазақстан күресі бастады, көр кездері бастады. Тәуелсіз-
дік алғаннан кейін ұйымдарға біріктірілді іс-шараларға
мүше болды. Біресе Азия елдеріндегі өзара іс-шаралар
мен сәтті іс-шаралары. Шыңхай өңірлік маңызы ұйым
сәтіндегі бірі, "Шыңхай өңірлік маңызы ұйымы" оған айтып
тұрғандай Қытайдағы ұйым. Осындай ұйымдардың арқасында
Қазақстанның жаһандық деңгейдегі демократиялық маңызы
өсті. Елімізде қасиеті меншік бар, және ол көп
бірнеше мемлекетпен мемлекетпен тартып, Яки тартып
жаралық қол. 5 мемлекетпен мемлекетін бағандық мен.
ішінде ара алауы болған үшін өзара пайдалануы кейін
мәртебесі жоғары болды. Яки 5 мемлекет өзара алауы
болмай бір-бірімен тартып болған отыры. Бұндай кейін
мәртебесі, ұйымдар, келісім сөздер тек пайда болды.

Және Қазақстан өз егемендігін алғаннан кейін өз ме-
марасын белгіледі, сәтті біз 5 мемлекетпен мемлекеттіз
салыстық және салыстық-батыс Ресеймен, Оңтүстік-шығыс
Қытаймен, Оңтүстікте Қырғызстанмен, және Оңтүстікпен және
Оңтүстік-батыста Түрікменстанмен шектеседі. Осылайша
тәуелсіздік алғаннан кейін және бүгінгі күнге дейін біздің
өмір кешуде.

"Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігінің
 сыртқы саяси құрлымы (1991 - 2012 жылдары)
 Қазақстан тәуелсіздік алмай тұрған жылдары Ресей
 империясына тәуелді болған. Оған дейін яғни КСРО
 құрамында болған кезде мемлекетімізді өз қауіпсіздік
 заңы болған жоқ. Неге? Себебі КСРО-та тәуелді болдық, шіркеу
 істей алмадық, не заң шартыра алмадық. Ал тәуелсіздік
 алғаннан кейін Қазақстан шүбәсіне бастадық, көркендеу
 бастадық. Тәуелсіздік алғаннан кейін біз ұйымдарға, бірлесіп
 іс-шараларға мүше болдық. Әсіресе Азия елдеріндегі өзара
 іс-қимыл және сенім іс-шаралары. Шанхай Ұлттық Ұйымы
 мен Ұйымшыл елдердің бірі. "Шанхай Ұлттық Ұйымы"
 ата айтып тұрғандай Қытаймен ұйым. Осындай
 ұйымдардың арқасында Қазақстанның экономикалық және демо-
 кратиялық жағдайы арта түсеті. Бәріміз білетін Каспий Теңіз-
 қамы бар және ол қол бірнеше мемлекет байымен шегара-
 ласқан жерлер, яғни тіртін мемлекеттік қол. 5 мемлекет пен
 өзара шектесетін болғандықтан ішкі ара алауыздық болмас-
 деп ниетпен өзара келісім шарт жасасты. Яғни 5
 мемлекет бір-бірімен тотық болып отыра берді. Бұндай
 келісім сөздер мен ұйымдар бізге тек пайда әкеледі.
 Тағы бір айта кететін нәрсені біздің шегаралар. Өз
 мемлекетімізді алғаннан кейін біз өз шегараларды құр-
 дық. Біз 5 мемлекетпен шектесеміз. Солтүстік және солтүс-
 тік-батысқа Ресеймен, оңтүстік және оңтүстік-шығысқа
 Қытаймен, оңтүстік-батысқа Қырғызстан мен Өзбекстан бар, ал
 оңтүстік-батысқа Түрікменстанмен шектесеміз. Осылайша
 біз бейбіт өмір сүреміз.

"Қазақстан Республикасының Ұлттық

Тәуелсіздігінің сыртқы саяси қорларын (1991-2012)"

Қазақстан Республикасы 1991 ж 16 желтоқсанда ресми түрде тәуелсіз мемлекет болып белгіленді. Яғни біздің еліміз КСРО құрамынан бөлініп шығып, зайырлы мемлекет ретінде жаңа қадамдарға бастады. Осы орайда бізді осы жылда жетелеп өткен А. Байтұрсынұлы, М. Дулатұлы, Ә. Бөкейханов сонда қазақ зиялылары және 1986 жылы Голосувке қарсы, Жоңғарды биліктен қуыту мақсатында күрескен Жауһар, Ләззат сонда жастарымызға айқас танытты.

1991 жылы Қазақстан Республикасы тәуелсіздігін алғаннан кейін, оны алғаш мейдандан Түркия, ол ресми түрде мейдандан АҚШ болды. Тәуелсіздік алғаннан кейін, Қазақстан қарсаңда дами отыра 1993 жылы 15 қазан күні ұлттық байрағымызды, яғни "теңге" алмастыра мейданды. Тәуелсіз Қазақстанның алғашқы президенті болып Н. Ә. Назарбаев тағайындалды. Және де еліміз үшін осы маңызды "Байқау" жараш айыптан Н. Назарбаев, Т. Әубәкіров, А. Айтбайбетов сонда жарашкерлерді алғаш рет жарашқа ұшыратты.

Осы орай О. Сүлейменовтың "адамға табан жер енді" атты шығарымына айрықша көңіл. Тек ол емес, Азия елдерінің өзара қараш-қатынасын мен достық ұжым мақсатында, О. Сүлейменовтың "Аз-и-Я" атты шығарымы да маңызды болды. Яғни бұл шығарымыда Түркі тілдес халықтарының тарихы, мәдениеті және т.б. мақараттар қамтылған еді. Қазақстан

мен жаппай Ресей, Ұжатай, Ұжаржазстан, Өзбекстан сонда ендер мешарамосыда. Осы ендермен жақсы қарам-қатынаста ұстау біздің қоғамымыздан жақсы келеді. Себебі Ұжаржазстан экономикалық тұрғыдан ишкізатқа бай ем болон тымашыда. Себебі еліміз үлкен ендер қатарында 10 енді 9-орында тұр. Осы орайда еліміздің географиялық орны бойынша да орналасуы маңызды. Себебі біздің еліміз Ұжаржазстан үшін "хартлену" яғни жердің жүрегі болон саналыды. Бұл ендің дамуына тікелей жерін тигізеді.

Ұжаржазстандағы кеше, мен біздің еліміздің тәуелсіздігі оңай жаппан емес қан мен тер арқасын кешенін айтуды келеді. Ендің қауіпсіздігі мен егемендігін сақтамай отыра, оны қарқанда дамуы тек өз қоғамымызда. Сөзімді Міржақан Дулатұлының "оян қозғал" сөзімен айтқанда келеді. Еліміз башымыз - менің қолымда! Мен еліме сенемін!

Қазақстан Республикасының ұлттық

қауіпсіздігінің сұрытқы саясат қолмағары.

Қазақстан 1991 жылы өз тәуелсіздігін жариялағаннан кейін, экономикасы, сұрытқы және ішкі саясатын бағыттан бастап күрделі. 1991-2014 жылдар арасында Қазақстан Республикасы дамуы бағытында көптеген саяси келісімшарттарға, жоспарлар мен стратегияларға қол қойды.

Қазақстан Республикасы 1995 жылы 30 тамызда Бірінші ата-заңын қабылдады. Бұл конституцияның Бірінші беттерінде адамның қауіпсіздігі туралы айтылған. Яғни, егер Қазақстан Республикасының азаматының қауіпсіздігіне, өміріне қауіп төнетін бала, құқық бұзушы мемлекет тарапынан сот негізінде қарастырылған, шешіледі.

ҚР конституциясында Бірінші тармақтарында адам құқығы мен қауіпсіздігі жағынан кейін Елбасының ең Бірінші, әрі басты мақсаты қандай бағыттан бағыты деп айтамыз: ел ішіндегі қауіпсіздіктің жақандық және өмірлік масштабы.

Қазақстанда тәуелсіздік алғаннан кейін, Кеңес одағынан қалған атадан, балалар мен көру-жауаптардан бас тартты. Бұл әрекет Қазақстанның сотына қатыспайтындықтан, бас тартқызылдықтан, басқа мемлекеттермен бейбіт қарым-қатынастар құруды қамтамасыз ететін көрсетті.

Кеңестік Социалистік Республикалар Одағы (КСРО) ыдырайтыннан кейін, Қазақстан мен шекарасы енді Тәуелсіз Мемлекеттер Одағы (ТМД) құрды. Бұл ұйымның негізі мәні көрсетілген елдердің бейбіт қарым-қатынастар құруды туралы.

(Қазақстан Республикасының өмірлік масштабтағы қауіпсіздігі. Жау)

1997 - 1998 жылдары ЮНЕСКО, ДСҰ, БҰҰ құрамына кіруі
сортқос мәдени мұраға ұлт қауіпсіздігін одан әрі кеңейтті.

Қазақстан Республикасының өңірлік масштабтағы қауіпсіздігі.
Жауырттан тамақ емес араланды да, ел ішінен шығады. Сондықтан
Елбасы ел ішіндегі қозғалыстарға, тұртікке, құрылымға үлкен
дарға ая-қатпа мұқабды (қозғалыс басы). Халық арасындағы
тұртікке, қауіпсіздікке ішкі істер министрлігі (ІІМ) мақалға,
ол көптеген қауіпсіздікті қамтамасыз ететін қозғалыстардан
тұрты. (политика қозғалыстарының баспалық - ұлттық ұлан-ғайыр)
Ел ішіндегі қауіпсіздік пен тұртіпсіздік осы қозғалыстардың арқасын-
да тұрақталды.

XX ғасырдағы Қазақстанға қаратаңда маңы замандағы
Қазақстан айтарлықтай көршеді. Ата-бабаларымыз пилдәрі Дәліл
Ұрей тұтқак отарландыратын Вардабонда бағды. Ал қазір,
қорқоқым деген не дүйміз. Елбасымыздың ұстанған. Саясаттары
мен стратегияларының нәтижесінде қазір тоқоқы, Бейбіт өмір
сүреміз. Н.С. Назарбаев пилдәрі масштабта да, өңірлік масштабта
да ел қауіпсіздігін таоқтай қамтамасыз етті.

Әрбір мемлекет тәуелсіздік алған соң өз егемендігін сақтап қалуға тырысады.

Қазақстан Республикасы - өз егемендігін, ұлттық қауіпсіздігін, жоғалтпайтын тұрақты даму үшін және әртүрлі қауіпті саяси күштермен бірлесіп күресу үшін әлемдік саяси интеграцияның үйлесімді қатынасында

1) Мақандық және өзіндік қауіпсіздік деңгейіміз не ?

Бұл - өз еліміз және басқа мемлекеттердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету арқылы ортаң шаралар үйлестіретін және ынталандырады.

Қазақстан Республикасы осы жолда не істейді?

Қазақстан - азаматтардың бірі болып өз еркімен ядролық қарудан бас тартқан мемлекет. Мен бұл шешімді нәтижелі деп білемін.

Сөйтіп, ядролық қару өте зиянды, тек бір мемлекетке емес жалпы мер планетасына жететін

зардабы мен бейнесіздіктен, Қазақстан сияқты өзге мемлекеттер әлемнің қауіпсіздігін қорғау үшін осындай жаңа талаптарын өмізде.

2) Азия мемлекеттері бір-бірімен тығыз әрі достық саясатты ұстанатын мемлекеттер болып табылады.

Оларға әрине Қазақстан, Орталық Азия елдері олар Қырғызстан, Өзбекстан, Түркістан, Түрікменстанда

сүйтүршілдік бағалайды. Сонымен қатар басқа Азия

елдеріміз ортаң мүдделерін өзара іс-қимыл

және сенім - шаралары жөніндегі

кезеңдері тоқтатылып өткізіліп тұрады. Мәселен Қытайда 8 Азия мемлекеттерінің мәселері мәңгідегі Пекинде өткен кезеңдерін айтып кетсе болар. Олардың мақсаттары: ортақ мүдделерін қорғау, экономикалық түрде ортақ даму, барлық саяси істерде бірлесіп әрекет ету болып табылады.

3) Шанхай ынтымақтастық ұйымы - көп мақсатты ұйым болып табылады.

Негізінен 1994-96 жылдары тек 5 мемлекет құрамындағы «Шанхай 5-тігі» деп аталды. Бірақ 2001 жылы бірқатар мемлекеттер қосылып істемесінде ШҰҰ деп аталды. Оған: Қазақстан, Қырғызстан, Өзбекстан, Ресей, Қытай және таяу басыа мемлекеттер құрамында бар.

Ұйымның көп мақсатты екенін айтып кеткенде ең маңыздысы - достық яғни ынтымақтастық елдердің бір-бірімен экономикалық ортақ даму қауіпті саяси иштеріне бірлесіп әрекет ету кезінде, және бір-бірінің шекарасын қауіпсіздігінің қамтамасыз ету сияқты мәселелерді қамтиды.

4) Каспийдің құрамына кіретіні.

Каспий - әлемдегі аумағы - көлемі жағынан ең ірі теңіз-көл.

Ол шетелдерде - Қазақстанмен, Оңт.-Шығысында Түрікстанмен, Оңт.-шығысында - Әзірбайжанмен, Солт.-Ресеймен шектеседі.

Каспий - минералдар ресурсы соның ішінде мұнайға бай болып табылғандықтан, шаруашылық тиімділігі қорғаныс бағамында шектелетін мемлекеттер арасында түсініспеушіліктер орын алмағандықтан соңдықтан Каспийдің құқықтық мәртебесін шешу үшін көптеген министрлер өткен. Оның бірі Қазақстанда Ақтау қаласында 1996 ж өткен ІІІ-ші Айтқол мұзта болашақ Оңтүстік мұнай және газ кәсіпкерлерінің бірлескен іс-шараларында бейбіт түрде келісім жасап, әрбір иеліктерін бөліп алған бағам.

5) Қазақстан менше мемлекеттерімен мемлекеттік шекарасын белгілеу сонау 1994 ж ұйымдасқан оқуда болды. Соның нәтижесінде шекарасыз аймақтар өз шекарасымен қауіпсіз және кім иелік ететіні белгілі болды. Мәне осы мемлекеттің белгілеуінің маңызды өте үлкен деп білеміз. Әлжан Бөкейхан ұлы айтқандай: "Өз мері жоқ ұлт - ұлт емес" дегеніміз, шекарасыз белгілеу біздің қауіпсіздігімізді қауіпсіздікке қол жеткізуге себепші болды. Қазіргі таңда мер кәсіпкерлеріміз 9-орында болып және шекарасыз мемлекеттерімен бейбіт ұйымдасқан орында. Олар: ТМД, ЕЭО (Еуропалық Экономикалық одақ), ШЫҒ сияқты ұйымдар арқала бірлесіп шекарасыз қауіпсіз қол жеткізуге аламыз!